

## บทที่ 1



### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามจารีตประเพณีถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดสถาบันหนึ่ง เพราะครอบครัวเป็นที่ซึ่งสมาชิกในครอบครัวใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างปลอดภัย ทั้งเป็นแหล่งให้การปลอบประโลมใจ ตลอดจนให้การอบรมเลี้ยงดูสมาชิก แต่ความเป็นจริง ครอบครัวในสังคมอาจประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว (domestic violence) โดยเฉพาะการทำร้ายที่สามีกระทำต่อภริยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างไรก็ตามทัศนคติของสังคมส่วนรวมที่มองว่าครอบครัวมีอำนาจในการปกป้องคุ้มครองสมาชิกอย่างสมบูรณ์ ครอบครัวจึงเป็นที่ส่วนตัวที่บุคคลภายนอกจะล่วงเกินไม่ได้ ความเป็นส่วนตัวของครอบครัว (family privacy) จึงกลายเป็นสิ่งป้องกันไม่ให้สังคมเข้าไปแทรกแซงปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว รวมทั้งการทำร้ายร่างกายซึ่งมิใช่ลักษณะความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาตามปกติ แต่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

แต่ดั้งเดิม โครงสร้างทางกฎหมายสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติทั่วไปของสังคมส่วนรวมโดยแท้ เนื่องจากในอดีตแนวความคิดและขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนความเชื่อทางสังคมถือว่าผู้หญิงมีฐานะด้อยกว่าชาย เป็นเพศที่อ่อนแอ จำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองจากชาย ในบางครั้งหญิงมีสถานะเปรียบได้กับบุตรหรือผู้เยาว์ ต้องอยู่ภายใต้ความควบคุมครอบงำของสามีทั้งทางร่างกายหรือทรัพย์สินโดยเด็ดขาด ซึ่งส่งผลมาถึงเรื่องในครอบครัวว่า หญิงไม่มีสิทธิใด ๆ เกี่ยวกับกิจการในครอบครัว ประกอบกับการเคารพความเป็นส่วนตัวของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (marital privacy) และมีแนวคิดที่ว่า สามีและภริยาเป็นบุคคลคนเดียวกันโดยสามีเป็นผู้มีอำนาจและสถานะที่เหนือกว่าภริยา ดังนั้นระบบกฎหมายซึ่งเป็นภาพสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศในอดีตจึงมักจะทำให้สามีมีสิทธิลงโทษภริยาได้ หากหญิงไม่เชื่อฟังสามีหรือมีความประพฤติที่ไม่สมควรต่าง ๆ สิทธิของสามีในการลงโทษภริยาได้รับการมองว่าเป็นวิธีการปกติและ

ชอบด้วยเหตุผลเพื่อรักษาวินัยในครอบครัว และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งรับรองสิทธิในการเขียนตีพิมพ์สื่อมวลชนว่าไว้ในกฎหมายตราสามดวงเช่นกัน

วิวัฒนาการของสถาบันครอบครัวกับแนวความคิดทางกฎหมายดังกล่าว ทำให้ปัญหาการทำร้ายร่างกายที่สามีกระทำต่อภรรยาเพิ่มมากขึ้น โดยไม่ได้รับความสนใจจากสังคมว่าเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่ง เพิ่งประมาณ 20 กว่าปีมานี้เองที่เริ่มมีการตื่นตัวถึงแนวคิดสิทธิมนุษยชน ประกอบกับวิวัฒนาการของกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ยอมรับความเท่าเทียมระหว่างหญิงกับชายมากขึ้น มีแนวความคิดใหม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสว่าสามีภริยามีสิทธิเท่าเทียมกันในการจัดการทุกอย่างในครอบครัว สามีภริยาถือว่าเป็นบุคคลสองคนตามกฎหมายไม่ใช่บุคคลคนเดียวอีกต่อไป ทั้งกฎหมายได้ยกเลิกสิทธิของสามีที่จะทำโทษภริยา และในปัจจุบันบทบัญญัติกฎหมายอาญาก็มิได้ยกเว้นการกระทำความผิดต่อร่างกายในระหว่างคู่สมรสไว้แต่อย่างใด ดังนั้นหากมีการทำร้ายร่างกายอีกฝ่ายหนึ่งจึงเป็นความผิดอาญาฐานทำร้ายร่างกายโดยทั่วไป นอกจากนี้ผู้กระทำผิดยังไม่อาจอ้างความยินยอมในการกระทำความผิดได้ เพราะการยินยอมใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นสามีภริยานั้นมิได้รวมถึงความยินยอมให้ทำร้ายร่างกาย ซึ่งมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างชัดแจ้ง และมีส่วนหนึ่งของชีวิตครอบครัวตามปกติ ทั้งการกระทำนั้นก็เป็นที่ยอมรับไม่ได้ในทางศีลธรรมเช่นกัน

ฉะนั้น แม้ความเป็นส่วนตัวและความเป็นอิสระในการปกครองตนเองของชีวิตครอบครัวจะเป็นสิ่งพึงปรารถนา เพื่อคุ้มครองบุคคลธรรมดาจากการรบกวนแทรกแซงของรัฐโดยพลการ แต่ขณะเดียวกัน แนวความคิดนี้ก็ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบที่สำคัญยิ่ง คือสมาชิกในครอบครัวจะถูกจำกัดจากการขอความช่วยเหลือจากภายนอกอย่างเคร่งครัด ทำให้ปัญหาการทำร้ายถูกละเลยหรือเห็นว่าเป็นเรื่องไม่สำคัญ ประกอบกับการยึดมั่นในคุณค่าความเป็นส่วนตัวของครอบครัว ซึ่งผูกพันอย่างใกล้ชิดกับแนวคิดที่ว่าครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งซึ่งสร้างความรักและความมั่นคง รวมทั้งเป็นสถานที่อบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวและพึ่งพาอาศัยกัน คุณค่าเช่นนี้จะนำไปสู่การพยายามค้าจุนสถาบันครอบครัวโดยไม่คำนึงถึงผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อ ซึ่งอาจนำไปสู่อันตรายอย่างใหญ่หลวง เพราะเท่ากับเป็นการคุ้มครองผู้กระทำผิด มิให้ได้รับการสอดส่องจากภายนอก อันอาจทำให้หญิงต้องสังเวทความปลอดภัยในชีวิตร่างกายให้กับแนวคิดเรื่องความเป็นส่วนตัว และสิทธิปกครองตนเองของครอบครัวได้ แท้ที่จริงแล้วแม้ว่าการดำรงอยู่ของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ แต่ขณะเดียวกันการคุ้มครองผู้หญิงรวมทั้งการเคารพถึงสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ตลอดจนจรรยาบรรณเกียรติภูมิของหญิงก็สำคัญเช่นกัน



ดังนั้น ปัญหาหญิงถูกสามีทำร้ายจึงมิใช่ เรื่องส่วนตัวที่สังคมไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องอีกต่อไป แต่เป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อหญิง บุตร ครอบครัว และสังคมส่วนรวม แม้ว่ามาตรการทางกฎหมายเพียงลำพังไม่อาจป้องกันปัญหานี้ได้ แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะกฎหมายอาจเป็นทางเลือกหนึ่ง ในการให้ความคุ้มครองหญิงได้บางประการ และที่สำคัญบทบาทของกฎหมายที่เป็นสัญลักษณ์ และ เป็นการกล่อมเกลาะความประพฤติของบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่ง บทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองและแทรกแซงปัญหาการทำร้ายในครอบครัว จะสะท้อนให้เห็นถึงการตักเตือน (condemnation) การกระทำความคิดว่าเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับไม่ได้และผู้กระทำอาจได้รับผลร้ายที่ตามมา ฉะนั้น รัฐจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ และเข้ามาแทรกแซงอย่างเหมาะสม โดยใช้มาตรการทางกฎหมายและสังคมที่จำเป็น เพื่อคุ้มครองหญิงต่อไป

#### วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาโดยทั่วไป รวมทั้งแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิของหญิงตลอดจนบทบาทของรัฐเกี่ยวกับปัญหาหญิงถูกสามีทำร้าย
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของหญิงที่ถูกสามีทำร้ายตามหลักกฎหมายต่างประเทศ รวมทั้งแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพกฎหมายและปัญหาข้อขัดข้องในการคุ้มครองสิทธิของหญิงที่ถูกสามีทำร้ายในประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการให้ความคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายแก่หญิงที่ถูกสามีทำร้ายในประเทศไทยให้เหมาะสมและเพียงพอ

#### ขอบเขตของวิทยานิพนธ์

ในที่นี้จะศึกษาเฉพาะการทำร้ายร่างกาย (physical assault) ตั้งแต่การทำร้ายร่างกายจนเกิดอันตรายแก่กาย หรือการทำร้ายร่างกายจนเกิดอันตรายสาหัส โดยศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองสิทธิหญิงที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายทั้งกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง โดยเฉพาะกฎหมายครอบครัว และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี

พิจารณาตีเียววชนและครอบครัว พ.ศ.2534 รวมทั้งศึกษากฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ

### วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการศึกษาและวิจัยทางนิติศาสตร์ (legal research) โดยใช้วิธีการศึกษาแบบ วิจัยเอกสาร (documentary research) เอกสารข้อมูลที่ศึกษามีทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยได้ทำการค้นคว้าจากตำราและบทความทางกฎหมาย ตลอดจนคำพิพากษาของศาล

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาโดยทั่วไป รวมทั้งแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิของหญิง ตลอดจนบทบาทของรัฐเกี่ยวกับปัญหาหญิงถูกสามีทำร้าย
2. ทราบถึงแนวทางคุ้มครองสิทธิของหญิงที่ถูกสามีทำร้ายตามกฎหมายต่างประเทศ และแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง
3. ทราบถึงปัญหาและข้อขัดข้องของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของหญิงที่ถูกสามีทำร้ายในประเทศไทย
4. เพื่อทราบถึงแนวทางในการให้ความคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายแก่หญิงที่ถูกสามีทำร้ายในประเทศไทย อย่างเหมาะสมเพียงพอ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย